

De behandeling van gordelroos met behulp van het regulier westers protocol is het meest succesvol wanneer de blaasjes nog niet zijn verschenen. De behandeling met behulp van de Traditionele Chinese Geneeskunde is echter ook daarna zinvol. Zo kan bijvoorbeeld postherpetische pijn, de pijn die optreedt na het ontstaan van gordelroos, voorkomen worden. Naast het bestrijden van pijn, wordt het lichaam aangezet tot zelfgenezing.

Door: Ria Trompert-Nauta, therapeut Traditionele Chinese Geneeskunde

Herpes Zoster

Behandeling met behulp van de Traditionele Chinese Geneeskunde

Het Herpes Zoster virus is morfologisch identiek aan het Varicella Zoster virus. Varicella is Latijn voor 'kleine pokken'; het Griekse woord Zoster betekent 'gordel'. De incubatietijd is ongeveer twee à drie weken.

Na een infectie met het Varicella Zoster virus in de kindertijd wordt het virus opgeslagen in het zenuwstelsel en blijft daar latent aanwezig. Het virus kan, meestal pas na jaren, weer actief worden en dan als Herpes Zoster, gordelroos veroorzaken.

Gordelroos komt meestal eenmalig voor, maar kan vaker voorkomen. Voor iemand die nog geen waterpokken heeft gehad en daarom nog geen humorale en cellulaire antistoffen heeft gevormd, kunnen de blaasjes de eerste weken besmettelijk zijn. Deze veroorzaken dan geen gordelroos, maar waterpokken.

Waterpokken

Het Varicella Zoster virus uit zich zowel bij kinderen als volwassenen met een huiduitslag van vesiculae (blaasjes) ter grootte van een muggenbeet op een erythemateus (rood gevlekt) bed. Deze vesiculae jeuken hevig en bevinden zich de eerste dagen meestal op het bovenlichaam. Na een aantal dagen kunnen deze plekjes zich uitbreiden over het hele lichaam. Daarnaast kunnen ook andere verschijnselen optreden zoals koorts, een gevoel van algemene malaise, hoofdpijn, gebrek aan eetlust.

Gordelroos

Gordelroos is een aandoening van een ganglion spinalis (een verzameling zenuwvezels en zenuwcellen, die een tussenstation vormen in

de prikkeloverdracht) bij de achterhoorn van het ruggemerg. De aandoening betreft slechts een of twee dermatomen en is meestal unilateraal gelokaliseerd. De ziekte uit zich in een schietende, vaak brandende pijn en jeuk, of een doof gevoel in of onder de huid. Na drie tot vier dagen ontstaat in hetzelfde dermatoom erytheem met een eruptie van vesiculae, die snel pustuleus worden.

*Varicella Zoster,
niet zo aardig
voor de gastheer!*

De ziekte komt het meest voor in het verzorgingsgebied van de sensibele zenuwen, vooral in het thoracale of lumbale gebied, maar ook in het cervicale traject. Ook kunnen de Nervus Trigemini (vijfde hersenzenuw) of Nervus Facialis (zevende hersenzenuw) aangedaan zijn. De huiduitslag wordt in drie tot vijf dagen intensiever en breidt zich uit. Naast de huiduitslag ervaart men onder andere een algemeen gevoel van malaise, koorts, opgezette lymfeklieren, hoofdpijn en buikpijn. Na ongeveer twee of drie weken verdrogen de vesiculae en vormen ze korstjes, om daarna te verdwijnen of kleine littekens achter te laten. Bij ouderen duurt het meestal langer; drie tot vier weken. Bij mensen met een ernstig verstoord immuunsysteem kan gordelroos ook gegeneraliseerd voorkomen. Deze vorm valt echter buiten het kader van dit artikel.

Activiteit van het virus

Wanneer het Herpes Zoster virus actief wordt is niet voorspelbaar. Een ding is wel zeker. Het virus komt uit zijn latente aanwezigheid op de voorgrond wanneer het immuunsysteem van zijn gastheer niet in optimale conditie is. Dat kan veroorzaakt worden door bijvoorbeeld een hogere leeftijd. Gordelroos komt immers het meest voor bij ouderen boven de zestig jaar.

Bij ziektes waarbij het immuunsysteem beschadigd is of onderdrukt wordt, zoals bij leukemie of bij chemotherapie kan het virus gemakkelijk aan de oppervlakte komen. Ook kan stress een factor zijn die invloed heeft op het immuunsysteem. Zo kan iemand die oververmoeid is een prima doelwit zijn.

Complicaties bij Herpes Zoster

Complicaties van een Herpes Zoster infectie kunnen zeer ernstig zijn. Zij kunnen de kwaliteit van het leven langdurig en in grote mate verminderen. Mogelijke complicaties zijn:

- Bacteriële infectie van de huidlaesies, met littekenvorming als gevolg.
- Postherpetische neuralgie. Dit is een restverschijnsel dat kan blijven bestaan, lang nadat de infectie zelf is overgegaan. Wetenschappers denken dat het virus de sensorische ganglia en de bijbehorende zenuwen heeft beschadigd. Onhoudbare pijnen kunnen leiden tot daling van de eetlust, tot gewichtsverlies, depressiviteit en slaapproblemen. Meestal worden de pijnklachten na verloop van tijd, soms pas na jaren, wel iets minder. Ouderen en zwakke mensen hebben meer risico op postherpetische neuralgie.
- Bij Zoster Ophthalmicus kan een ontsteking van de cornea (hoornvlies) leiden tot tijdelijke of permanente slechtziendheid of zelfs tot blindheid aan het betreffende oog.
- Wanneer de gehoorzenuw is geïnfecteerd, kan een al dan niet tijdelijke gehoorstoornis ontstaan.
- Infectie van de Nervus Facialis kan een tijdelijke verlamming veroorzaken.
- In zeldzame gevallen kan encephalitis (ontsteking van hersenweefsel) ontstaan.

Westers regulier protocol

Behandeling van gordelroos is mogelijk en is het meest succesvol als daarmee gestart wordt voordat de blaasjes verschijnen; eenmaal verschenen is het effect van de behandeling vrijwel nihil. Omdat gordelroos door een virus veroorzaakt wordt, bestaat de behandeling uit antivirale middelen, aangevuld met pijnstillers en ontstekingsremmende middelen (corticosteroiden). Met name bij oudere mensen wordt toch wel naar vroege behandeling gestreefd, omdat de postherpetische neuralgie dan vaak belangrijk milder is en meer kans heeft in het geheel niet op te treden.

Complicaties bij Herpes Zoster

*kunnen zeer ernstige
gevolgen hebben*

Voor de behandeling van postherpetische neuralgie wordt tegenwoordig vaak het antidepressivum amitriptyline voorgeschreven en het anti-epilepticum gabapentine. Het uitschakelen van de aangetaste zenuw door een anesthesist is minder gebruikelijk. Wanneer de gordelroos zich situeert nabij het oog is bijzondere voorzichtigheid geboden: door het virus kan ook het oog aangedaan raken. Blindheid behoort tot de mogelijke risico's. Als het oog zelf geïnfecteerd is moet er behandeld worden, meestal met oogdruppels en oogzalf, eventueel met tabletten of een infuus.

Traditionele Chinese Geneeskunde

In de Nei Jing Su Wen, een klassiek boek over de Chinese geneeskunde van 220 jaar voor Christus, staat vermeld: "Wanneer een Wen

Bing niet wordt behandeld in de winter, dan komt deze er in de lente uit". Dat wil zeggen: besmetting, incubatie, latent broeien en dan uitbreken. Het gaat hier niet om een invasie van een koude ziekte die in een later stadium transformeert tot warmte. Het gaat hier om een warme ziekte, een Wen Bing. De warmte penetreert hier direct. De oorzaak is dus van nature heet. Wanneer de ziekte zich in eerste instantie manifesteert als waterpokken is het een wind-hitte syndroom. De externe pathogeen of Perverse Energie (PE) wind-hitte zal bij voorkeur binnendringen via de Longmeridiaan. Pas wanneer het virus wordt opgeslagen in het zenuwstelsel, spreekt men van een Fu Wen Xiè Qi, of een Verborgen Warmte Evil Qi, een verborgen PE wind-hitte.

Wen Bing

Je ziet na de waterpokken geen tekens meer, het virus breekt pas later weer uit.

Om de diagnose te stellen gebruikt men in geval van PE wind-hitte de zogenoemde vier radicalen. Dit zijn de vier meridiaanniveaus waar de PE wind-hitte kan binnenvallen. Wind dringt het lichaam binnen en voert de hitte mee. De vier radicalen zijn: het Wei-, Qi-, Ying-, en Xue-niveau.

Bij een Wen Bing kan de wind-hitte direct op elk willekeurig niveau binnendringen. Het Ebola-virus penetreert bijvoorbeeld direct op het Xue-niveau. Daarnaast kan de wind-hitte vanuit een bepaald niveau verder in een dieper niveau dringen of wat natuurlijk gunstiger is, zich naar een oppervlakkiger niveau verplaatsen.

Wen Bing kunnen verdeeld worden in twee categorieën:

- De nieuwe infecties, bijvoorbeeld Feng Wen of wind-hitte. Deze geeft een snelle reactie met symptomen aan de oppervlakte, bijvoorbeeld koorts met rillingen.

Het stellen van de diagnose

Aangezien Herpes Zoster zowel met acupunctuur als met Chinese kruidenformules of beide behandeld kan worden, is het van belang de manier van diagnosestellen, aan te passen.

Voor wat betreft de acupunctuur eerst differentiatie volgens de lokalisatie, het uiterlijke aspect van de huiduitslag en de symptomen. Vervolgens de bespreking voor wat betreft de kruiden, omdat dit een andere benadering vraagt. Hierop zal in de volgende editie van Supplement nader worden ingegaan.

Drie Warmer differentiatie

Het vaststellen van de lokalisatie van de huidlaesies is van belang om de betrokken meridianen te onderscheiden:

- Bovenste Warmer: hoofd, hals, gezicht. Over het algemeen betrokken meridiaan of meridianen: Galblaas-, Drie Warmer-, Maag-, Dikke Darm-meridiaan.
- Middelste Warmer: intercostaal regio en flanken. Over het algemeen betrokken meridiaan of meridianen: Galblaas-, Lever-, Maag-, Milt-meridiaan.
- Onderste Warmer: onderbuik, heup, bovenbeen, onderbeen, voet. Over het algemeen betrokken meridiaan of meridianen: Dai Mai, Galblaas-meridiaan, Lever-meridiaan.

Het is duidelijk dat, waar de gordelroos zich ook manifesteert, de Lever- en of Galblaasmeridiaan meestal wel een rol spelen.

Aspect huiduitslag

Het is belangrijk de huid te inspecteren om te zien welk aspect van de uitslag dominant is, is er sprake van erytheem in het vroege stadium dan is er sprake van hitte. Zijn de esiculae gevuld met vocht, dan is er damp. Gevuld met pus, dan is er sprake van damp-hitte.

Symptomen

Is er jeuk, dan is er wind. Is er sprake van veel pijn dan is er hitte.

- De Fu Wen Xiè Qi, de verborgen PE wind-hitte. Deze geeft niet direct ziekteverschijnselen, maar pas na een latente periode. Fu Wen Xiè Qi begint niet direct met een reactie aan de oppervlakte, maar met een interne verstoring. In het geval van gordelroos: een algemeen gevoel van malaise, hoofdpijn, buikpijn, weinig eetlust. Pas na een paar dagen ontwikkelt de ziekte zich tot een ernstige conditie. Deze kan zich dan uiten aan de oppervlakte. Afhankelijk van de pathogeen, afhankelijk van het virus, met bijvoorbeeld koorts en huiduitslag.

Behandelplan

Behandeling lokaal
Behandeling van de betrokken meridianen.
Behandeling van het syndroom.
Behandeling van de Long-Qi.
Kalmeren van de Shen.
Behandeling met acupunctuur

Lokaal

Rondom de aangedane huid worden acupunctuurnaaldjes geplaatst. Het gaat hier om een zeer oppervlakkige naald-techniek. De naaldjes worden in een hoek van 10 tot 15 graden, maximaal twee millimeter diep gezet. Altijd tegen de richting van de uitbreiding van de huiduitslag in. Het meest eenvoudig is om naaldjes met een inbrenghulsje te gebruiken: erin tikken en als het ware laten hangen.

Behandeling van de betrokken meridianen

Bovenste Warmer

Did 4 He Gu, elimineert wind-hitte, is oppervlakteklarend, is anti-spasmodisch en werkt dus pijnstillend. Het heeft een directe actie op gezicht en hoofd.

Gbl 20 Feng Chi, elimineert wind, vermindert pijn, verzorgt de ogen en het hoofd. Opent de zintuigen.

3W5 Wai Guan, elimineert wind-hitte. 3W5 ontlast het lichaamsoppervlak. Vooral bekend voor klachten rond het oor. Vermindert pijn, verzorgt de ogen en het hoofd.

Gbl 20 Feng Chi en 3W5 zijn goede punten om te combineren.

Gbl 21 Jian Jing, ontmoetingspunt tussen 3Warmer- en Galblaas-meridiaan. Heeft een dalende energie.

Middelste Warmer

Hwato Jia Ji punten, in het gebied van het aangedane dermatoom.

3W5 Wai Guan, elimineert wind-hitte, ontlast het lichaamsoppervlak.

3W6 Zhi Gou, elimineert wind-hitte, elimineert hitte in het Xue, vooral gericht op de flanken.

Gbl 31 Feng Shi, elimineert wind, vermindert de jeuk, vermindert pijn.

Goede combinatie is 3W6 en Gbl 31.

Gbl 41 Zu Lin Qi, openingspunt van de Dai-Mai, verzorgt het lateraal-costale gebied (flanken). Lost damp-hitte in de meridiaan op. Verzorgt de ogen, de borsten, het hoofd en ook grote gedeelten in de Onderste Warmer.

Onderste Warmer

Gbl 41 Zu Lin Qi, lost damp-hitte in de meridiaan op. Vooral gericht op het genitaalgebied, de heup en knieën. Openingspunt van de Dai Mai.

Le 5 Li Gou, elimineert damp-hitte in de Onderste Warmer, vooral in het genitaalgebied.

Behandeling van het syndroom

Herpes Zoster is een uiting van een vroegere aanval van PE wind, hitte en damp; hiervan zijn er een of twee dominant.

Bij dominantie van PE wind is er sprake van veel jeuk, de laesies doen zich meer voor in het bovenlichaam.

Bij dominantie van PE damp, zal zich meer vloeistof in de blaasjes voordoen en komen de laesies bij voorkeur voor op het onderlichaam.

Is PE hitte dominant dan is er eerder sprake van pijn dan van jeuk. De huiduitslag is roder en warmer.

Wanneer damp en hitte samen voorkomen zal er pijn en roodheid zijn.

3W5 Wai Guan, elimineert wind- hitte, is oppervlakte klarend. Speciaal punt voor Wen Bing. Vooral voor klachten rond het oor en het oog.

Gbl 31 Feng Shi, elimineert wind- hitte met huiduitslagen, zoals bij Herpes zoster, vooral wanneer de huiduitslag zich bij de flanken bevindt. Speciaal samen met 3W6 Zhi Gou.

Did 11 Qu Chi, waterpunt van de Dikke-Darmmeridiaan. Daardoor zeer koelend. Zowel te gebruiken bij interne hitten als PE wind-hitte. Koelt het Xue en daarom veel gebruikt bij huiduitslagen. Meer algemeen dan Did 4.

Mi 10 Xue Hai, koelt het Xue en wordt veel gebruikt bij huiduitslagen op basis van bloedhitte.

Behandeling van de Long- Qi

Stimuleer het herstel van de dalende en spreidende functie van de Long- Qi.

Lo 7 Lie Que, herstelt de dalende en spreidende functie van de Long- Qi. Verwijdert wind-hitte.

Ni-6 Zhao Hai, tonifieert de Nier en kan daardoor de dalende Long- Qi beter vasthouden.

Kalmeren van de Shen

HC 6 Nei Guan, kalmeert de Shen.

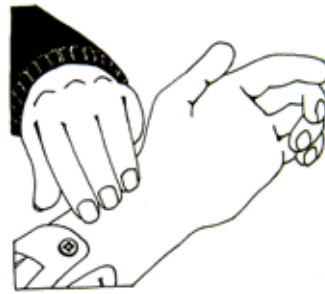
HC 7 Da Ling, kalmeert de Shen, vooral bij excessen.

He 7, Shen Men, kalmeert de Shen, vooral bij Hart- Xue leegte.

Ooracupunctuur

Een verblijfsnaaldje op Shen Men, kalmeert de Shen.

Een verblijfsnaaldje op het Valiumpunt, kalmeert de Shen.

Waterpokken en gordelroos in het Wen Bing systeem

In het geval van waterpokken vindt de aanval plaats via de neus of mond. Dus direct in de Long Tai Yin meridiaan, op Wei-niveau. Hierdoor wordt de spreidende functie van de Long geschaad en de huid onvoldoende gevoed. Er ontstaat een huiduitslag. De heftige jeuk is hier meer een uiting van wind dan van hitte. De vesiculae worden al snel pustuleus, door de toxische hitte van het virus en de damp die ontstaat door de disharmonie tussen de Long-Qi en de Wei-Qi. Soms ontstaat er bij waterpokken een keelontsteking. Duidelijk ook een verschijnsel van wind- hitte in de Long Tai Yin meridiaan, nog steeds op Wei-niveau.

Wanneer de ziekte zich later als gordelroos uit, gaat deze zoals gezegd gepaard met heftige pijn, vaak meer pijn dan jeuk. Nu staat de hitte meer op de voorgrond. Toxische hitte. Het gaat dan niet meer om een aanval van PE wind-hitte, maar meer om interne toxische hitte die plotseling aan de oppervlakte, op het Wei-niveau ventileert.

De symptomen uiten zich in de Luo-vaten, in het dermatoom gekoppeld aan de betrokken meridiaan, dicht in de buurt van het schijnbaar willekeurige ganglion spinalis, waar de PE zich al die jaren heeft teruggetrokken. Ook al heeft het virus zich op een zeer diep niveau teruggetrokken, de ziekte uit zich ook nu op het Wei-niveau. Maar dan gekoppeld aan de meridiaan die bij het betreffende gebied hoort.

Te verwachten pols- en tongbeeld

Bij een Wen Bing op Wei-niveau zal de tong in het beginstadium normaal van kleur zijn. Naarmate de verschijnselen toenemen, kan de tong licht rood tot rood verkleuren, voornamelijk aan de punt. Wellicht met een wit of

lichtgeel tongbeslag. De pols zal versneld of snel zijn, oppervlakkig, en op de Long positie mogelijk floating.

Conclusie

In dit artikel wordt aangegeven dat de aan-doening effectief met acupunctuur en/of met Chinese kruidenformules behandeld kan worden.

De behandeling met Chinese kruidentherapie zal in deel II van dit artikel, dat in de Supplementeditie van april verschijnt, uitvoerig aan bod komen. In dat artikel zal aan de hand van een casus de behandeling met acupunctuur en een Chinese kruidenformule nader besproken worden. <

www.chinese-geneeswijze.nl

www.huidziekten.nl

www.medlineplus.gov

www.niaid.nih.gov

Referenties

- Knipp, M.A., Chatton, M.J. (1983) Diagnose en Therapie, Kooijker Scientific Publications B.V., Leiden, pp 65, 66, 871, 872
- Kirchmann, L.L., Jansen, J.C., v. Horssen, A.A., Anatomie, Fysiologie en enige pathologie, de Tijdstroom, Lochem- Gent, pp 476
- Vertaling Maoshing Ni, Nei Jing Suwen, The Yellow Emperor's Classic of medicine (1995), Shambala, Boston and London
- Vertaling Schnorrenberger, C.C. en Tsjang Tsjing- Lien, Nei Jing Ling Shu Jing (1988), Ankh- Hermes bv, Deventer
- Ellis, A., Wiseman, N., Boss, K. (1989) Grasping the wind, Paradigm Publications, Brooklyn Massachusetts, ISBN 0-912111-19-4
- Maciocia, Giovanni, The Foundations of Chinese Medicine A comprehensive text for acupuncturists and herbalists (1989), Churchill Livingstone, London
- Maciocia, Giovanni, The Three Treasures, Classical Formulae for the modern world (2000), Su Wen Press, Bucks UK, ISBN 0-9536157-1-5
- Hong- Yen Hsu, Su- Yen Wang (1985), The theory of feverish diseases and its clinical application, R.O.C., Taiwan, ISBN 0-941942-36-8
- Dan Bensky and Randall Barolet, Formulas and Strategies (1990), Eastland Press Inc. Seattle, ISBN 0-939616-10-6
- Dagmar Ehling with Steve Swart, The Chinese Herbalist's Handbook (1996), Inword Press, Santa Fe, USA, ISBN 1-56690-312-2
- Rik Hellemans, Chinese Kruidkunde, Beknopte Materia Medica (1994), Institute for Traditional Medicine, Merksem. ISBN 90-74619-01-0
- I.T.M. Nieuws, Publicatie van het Institute for Traditional Medicine and preventive healthcare, Eurodivisie Merksem België, Clinical Tips nr. 37
- Aantekeningen opleiding Chinese Herbology, opleidingsinstituut Qing- Bai (1995/1997)